

זכרנו בדברתנו

גליון צח • שנה ג'

פרשת ראה
תשפ"ו לפ"קהוצאה לאור
חידושי תורה
של בעלי בתים
העושים תורתם
קבע ומלאכתם
עראי

דברי תורה במשנתו של רבינו ז"ע תורתו של רבי

קידוש שנת השמיטה במשנתו של רבינו ז"ע

מקץ שבע שנים תעשה שמיטה. וזה דבר השמיטה
שמוט כל בעל משה ידו וגו' (דברים טו א-ב).

לקראת יומא דהילולא של כ"ק מרן רבינו הקדוש
ז"ע, נראה לבאר בדרך אפשר דבר נפלא מתורתו בענין
מצות שמיטה. הנה על הכתוב **'מקץ שבע שנים תעשה
שמיטה'** פירש רש"י שהכתוב מדבר בשמיטת כספים;
ואילו הרמב"ן כתב כי תחילת הכתוב כוללת גם את
מצות שביתת הארץ, ואחר כך פירש הכתוב **'וזה דבר
השמיטה'** לענין שמיטת כספים (רש"י ורמב"ן, דברים טו א).
ויש להתבונן במהות מצות שביתת הארץ, אם די בעצם
מה שאינו עובד את אדמותו, או שנצרכת גם קבלה
וקדושה מיוחדת בתחילת שנת השמיטה.

ונקדים דברי מרן החתם סופר ז"ע (חתם סופר על
התורה, פרשת בהר, ד"ה ושבתה הארץ שבת לה), שביאר כי
שמירת שבת אינה מתקיימת בשלימות על ידי המניעה
ממלאכה בלבד. התורה צירפה יחד **'זכור את יום השבת
לקדשו'** (שמות כ ח) עם **'שמור את יום השבת לקדשו'**
(דברים ה יב) הוא השביתה ממלאכה, ואילו 'זכור'
מחייב את האדם לקדש את יום השבת בדיבור. נמצא כי
מי שנמנע ממלאכה, אבל לא קידש את השבת, קיים את
צד השמירה בלבד וחסרה לו קדושת השבת שבפה.

וכ"ק מרן רביה"ק ז"ע (דברי יואל, פרשת בהר, ד"ה ושבתה
הארץ שבת לה) הרהיב יסוד זה על פי דברי רבינו יונה
(ברכות ו. מדפי הרי"ף, ד"ה אמנם), שאף למאן דאמר מצוות
אין צריכות כוונה, אין הדברים אמורים אלא במצוה שיש
בה מעשה, שהמעשה עצמו מוכיח על קיום המצוה,
אבל במצוה שאין בה מעשה ניכר, צריך האדם לכוון
ולייחד את פעולתו לשם המצוה. ולפי זה, מאחר שעיקר

- המשך בעמוד ב' <

מבוא

בני שנו מדותי

פרשתן מתחלת בקאפיטל יא פסוק
כו - רמז ליום כ"ו לחודש י"א, הוא כ"ו
אב יומא דהילולא קדישא - **'ראה אנכי,
ופירש האוחה"ק'** על פי דרכו שאמר
משה רבינו **ראה אנכי, פירוש אלי תראו
ותצדיקו ותשכילו להצדיק הדברים** עיי"ש,
אף אנו נאמר לענינינו בבואינו להסתכל
באורחות צדיק להיות לנו נר לרגלינו
ואור לנתיבותינו, הרי אמרו ז"ל **גדולה
שימושה יותר מלימודה**, והרבה יש ללמוד
על ידי ההתבוננות בתהלוכותיו בקודש
בפועל המעשה, יותר ממה שיש ללמוד
מהדברים הקדושים שנכתבו ונחרתו עלי
ספריו הקדושים לדורות עולם, וכמאמרו
של התנא אלקי רבן שמעון בר יוחאי
לחלמידי (גיטין יט.) **בני שנו מדותי, שמדותי
תרומות מתרומות מידותי של רבי עקיבא,**
שהמתבונן בעין האמת במדותיו התרומיות

- המשך בעמוד ב' <

דבר ה' אשר היה אל יואל, מ"ז שנים
כמספר יואל כבר עברו מאותו היום
בו חשכו המאורות וצדיק הדורות עלה
בסערה השמימה, לשברון לבם ודמעות
עיניהם של אלופי אלפי ישראל די בכל
אתר ואתר האומרים מי יראני טוב מעתה,
ומני אז ועד עתה נשאר לפנינו לקיים מה
שלימדנו אותו צדיק במשך כל ימי חייו, כי
העבודה המוטל עלינו בשעה שאין אתנו
הצדיקים, הוא **להתבונן בדרכיהם ולהגות
בדבריהם הקדושים** שהנחילו להדורות
הבאים אחריהם, ועל ידי זה נקיים מאמר
הכתוב (שיר השירים ח) **צאי לך בעקבי הצאן,
וכפירש"י התבונני בדרכי אבותי הראשונים
שקבלו תורת ושמרו משמרת מוצותי ולכי
בדרכיהם**, דהוה מרגלא בפומי' דמרן ז"ע כל
הימים, ועל ידי זה נזכה לסייעתא דשמיא
לילך לבטח דרכינו בלי פגע ומכשול.

שמירת שבת הוא בשב ואל תעשה, אין עצם המנוחה ניכרת כמעשה מצוה, ולפיכך צריכה היא זכירה וקידוש בפה.

ומכאן חידש רבינו חידוש נפלא גם לענין שנת השמיטה. הרי עיקר מצות שביטת הארץ מתקיימת על ידי שהאדם נמנע מעבודת הקרקע, כדכתיב **'בחריש ובקציר תשובות'** (שמות לד כא), ואף כאן אין מעשה חיובי המורה שהימנעותו היא לשם מצות שמיטה. על כן צריך בעל השדה, בתחילת שנת השמיטה, לייחד את שביטתו לשם מצות הבורא ולקדש את השנה בדיבור. וזהו שאמר הכתוב **'ושבתה הארץ שבת לה'** (ויקרא כה ב), ופירש רש"י: **'לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית'**, כשם ששבת בראשית צריכה קידוש בפה, כך גם שביטת הארץ צריכה להיות מוכרזת ומקודשת לשם ה'.

וכעין יסוד זה כתב זקני צ"ל בספר **פני מבין** (פרשת בהר, ד"ה ושבתה הארץ שבת לה), שדימה את שביטת השנה השביעית לשבת בראשית, וכתב שאין די בעצם השביטה, אלא צריך לייחדה בפה לשם מצות שמיטה. הרי לנו סמך נפלא לחידושו של רבינו, שמצות השמיטה אינה רק מציאות של קרקע בלתי נעבדת, אלא עבודת קודש המתחילה בקבלת קדושת השנה.

והנה מצינו בדברי חז"ל שדרשו בתיבת **'דבר'** שחובת השמיטה צריכה להתפרש בפה. שנינו במשנה, **'המחזיר חוב בשביעית, יאמר לו משמט אני. אמר לו אף על פי כן, יקבל ממנו, שנאמר וזה דבר השמיטה'** (שביעית פרק י משנה ח: גיטין לו ע"ב). ופירש רש"י: **'צריך לומר דיבור של שמיטה'**; והר"ש והרע"ב פירשו: **'דיבור בעלמא שמוציא מפיו שהוא משמט, דיו'**. הרי שתיבת **'דבר'** מורה שצריך להוציא את השמיטה בדיבור פיו.

ומעתה יש לומר בדרך רמז, כי אף לשיטת הרמב"ן, שתחילת הפרשה נאמרה גם על שמיטת קרקעות, רמזה התורה בהמשך הכתוב **'וזה דבר השמיטה'**, שגם שביטת הקרקע **צריכה 'דבר' - שיקדש בעל השדה את שנת השמיטה בפיו**, כדברי רבינו ז"ע, ולא תהא שביטתו כהימנעות ממלאכה בעלמא.

ובהיותי בירושלים עיה"ק בחוה"מ סוכות שנת תשס"ט ביציאת שנת השמיטה (תשס"ח) זכיתי לבקר אצל הרבנים הגאונים חברי הבד"ץ הגאון בעל **שערי טוביה צ"ל** ויבלחט"א הגאון הגדול ר' משה **שטערנבוך שליט"א** גאב"ד ירושלים, וידידי מנעורי הגאון הגדול ר' אברהם יצחק אולמאן שליט"א, והגדתי להם חידושו של רבינו ז"ע, והיה בעיניהם פלא גדול, ואמרתי סמך נאה לדברי רבינו ז"ע מדברי הירושלמי, דהנה במשנה מבואר (סוטה פ"ז מ"ח) כי במעמד הקהל, במוצאי יום טוב הראשון של חג שלאחר שנת השמיטה, היה המלך קורא גם את פרשיות **'עשר תעשר'** ו**'כי תכלה לעשר'**. וביאר רבי אבהו שהיו קוראים אותן לאחר שיצאו ישראל משביעית לשמינית, כדי שלא ישכחו את מצות המעשרות. ושאל רבי חגי לפני רבי יוסי: **'ואינו צריך להבדיל'** והשיב לו: **'כבר הבדיל מראש השנה'** (ירושלמי סוטה פרק ז הלכה ח).

המשך מעמוד ג' <

של מן רביה"ק ז"ע בכל המצבים ובכל הזמנים, הן בהיותו בבחינת מלך ישראל עם אלפי ישראל הסרים למשמעתו, והן בהמצבים הקשים שעברו עליו במשך שנות חייו, ישתומם בראותו עד היכן הדברים מגיעים, עד כמה התחשב בהזולת ודאג דאגה מרובה שלא יחסר שום דבר מא' מישראל ואל יוזק צפרנו של הקטן שבישראל.

ובאמת היתה זאת מראש מעייניו של רבינו ז"ע **ללמד להתלמידים להתנהג במדות טובות**, כמו שיש פתקא הנכתב על ידי רבינו ששלח לאסיפת מלמדים למנהלי התלמיד תורה כשלא היה ביכולת להשתתף בעצמו כדרכו בקודש תמיד, וז"ל, **מיום שנתנה תורה לישראל כל הספרים מלאים מהדרת המידות, אבל הוא מעבודות הקשות שבמקדש אף במקום המקדש ממש, אך כל מה דאפשר צריך למיעבד ע"כ**. והרבה סיפורים נפוצו ממה שראו טוהר מדותיו של רבינו ז"ע, ונזכיר איזה מהן ועל הכלל כולו יצא, להיות לנו להדרכת חיים איזה דרך ישכון אור.

שמעתי מא' מהמשמשים בקודש החי אתנו **לאויט"א** - שחפץ להשאר בעילום שם למען הרחק מפירסום ורצונו של אדם זהו כבודו - שזכה בימי בחורו לשמש בקודש בסוף שנות ה' ובתחילת שנות ה', שפעם אחת בהיותו עוסק בעבודתו בקודש בבית רבינו, היה **בליל התקדש חג הפסח** שהיה גם כן המסובין על שלחנו של רבינו, ואירע לו מקרה שהיין ששתה בה' **כוסות לא היה בטוב והאיצטמוא שלו נתקלקל מזה עד שהרגיש מאוד לא בטוב**. ויהי ממחרת בבוקרו של יום טוב א' של פסח הבחין רבינו על פניו שסובל מאיזה חולשה, ושאל בשלומי לאמר מה קרה עמך, וענה בדברים כהווייתן שהיין ששתה אתמול בהסדר הזיק לו, אמר לו רבינו **הלא היין שאני שתיתי היה טוב מאוד, ובכן תאמר להמשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ז"ל שיתן לך גם כן מהיין שנתן לי**.

והנה מי שזכה פעם אחת לראות הדר פני רבינו בליל התקדש חג יודע שהיה ממש מופשט מהאי עלמא והיה כל כולו אחוז שרעפי קודש, עם כל זה כשמזגו את הכוס ראשון לרבינו בליל ב' של יום טוב לגשת בזה אל הקודש ולהתחיל בעריכת הסדר, **פנה אל ר' יוסף ז"ל ואמר לו שיתן מהיין הזה להבחור כדי שלא יצטרך לשנות היין האחר המזיק לו**, הרי שעם העבודה הנשגבה בשעות הקדושות הללו, לא שכח מלדאוג למען הבחור ובעצמו השיג שיתנו לו היין הטוב למזגו.

עוד עובדא שמעתי מהמשב"ק הרה"ח ר' מאיר שניצלער הי"ו מה שהיה עמו בהיותו עם רבינו בבעל הארבער, שפעם אחת בא' המוצאי שבתות שהיו שם כמה אנשים שבאו להתברך

מעשה רב: לדגל ההילולא של מן רבינו הקדוש ז"ע והדר"ק מהר"א מבעלזא ז"ע

אחיז של רבינו ז"ע

מעשה פלא סיפרו הרה"ח ר' זלמן בינער ע"ה והרה"ח הישיש ר' יחזקאל מנחם שטויבער ע"ה שו"ב מאנטווערפן, שבקיץ שנת תשי"ז הי' ביחד עם הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל במעון קיץ בעיר פפא, ויהי ביום עש"ק עקב י"ט אב בבוקר שאל ר' איציקל מר' זלמן: "האם יש לרבינו עוד אח", והוא השיב שלרבינו לא הי' רק אח אחד והוא הגה"ק בעל עצי חיים ז"ל שכבר נפטר בשנת תרפ"ו, אולם ר' איציקל ענה לו, "אתם אינכם יודעים, יש לו עוד אח", ואח"כ ביקש שלשה אנשים מאנ"ש יעשו לו הטבת חלום, והשלושה אנשים היו ר' זלמן ור' יחזקאל הנ"ל, והרה"ח ר' הערשל פריעדמאן (סופר) ע"ה שהטיבו לו את חלומו, אבל הרה"ק לא סיפר להם מה שראה בחלומו.

ויהי ביום ראשון פ' ראה יום כ"א אב אחרי שהגיע הבשורה המרה מהסתלקות הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל, אמר אז להם רבי איציקל שבלייל ששי העבר ראה בחלום, שאחיו של רבינו מסאטמאר נסתלק מן העולם, וע"כ צייתי להטיב לי את החלום. והוסיף ואמר, ידעתי גם ידעתי שהרב מסאטמאר והרב מבעלזא היו ידידים, אבל לא ידעתי עד כדי כך שנחשבו כמו שני אחים, וזה הי' פירוש החלום שחלמתי, ויהי לפלא.

(אביר הרועים)

מבואר בדברי הירושלמי כי במעבר משנת השמיטה לשנה השמינית שייכת בחינה של הבדלה, אלא שכבר הבדילו מראש השנה. ואם ביציאת שנת השמיטה מצינו ענין של הבדלה שגם אצל שבת הוא רק מצוה מדרבנן, א"כ יש בזה סמך גדול לומר שגם בכניסת שנת השמיטה צריכה היה ענין של קידוש, להכריז בפה כי מכאן ואילך הארץ שובתת לשם ה'. ובה מאירים דברי רבינו כפתור ופרח: **ושבתה הארץ שבת לה** – לא שביתה גרידא, אלא שבת המקודשת ומיוחדת להשי"ת.

ויש להוסיף בזה ביאור נאה על פי מה שאמרו חז"ל לענין ברכת כהנים. בגמרא דרשו על הכתוב **כה תברכו את בני ישראל אמור להם** (במדבר י כג): **כה תברכו – פנים כנגד פנים, אתה אמור פנים כנגד פנים, או אינו אלא פנים כנגד עורך, תלמוד לומר אמור להם, כאדם האומר לחבירו** (סוטה לח). ופירש רש"י, **שאין הציבור צריכין להסב פניהם לצד הכהנים**, הרי שלמסקנת הגמרא צריכים ישראל להפנות את פניהם כנגד פני הכהנים בשעת הברכה (רש"י שם, ד"ה או אינו אלא; רמב"ם, הלכות תפלה וברכת כהנים פרק יד הלכה ז; שלחן ערוך, אורח חיים סימן קכח סעיף כג).

ולכאורה יש להבין, למה נצרכה פעולה מיוחדת מצד הציבור להסב את פניהם אל הכהנים, והלא עיקר מצות ברכת כהנים מוטלת על הכהנים המברכים, והיה די בכך שהכהנים יחזירו פניהם כלפי העם ויברכו פנים כנגד פנים. ומהו הטעם שגם המתברכים צריכים לעשות פעולה ולהראות בפועל שהם עומדים לקבל את הברכה.

ונראה לבאר על פי חידושו של בעל ההפלאה ז"ל, שכתב כי כשם שיש מצות עשה על הכהנים לברך את ישראל, כך יש גם מצוה על ישראל לקבל ולהתברך מפי הכהנים. ויסוד זה כתב בספר חרדים: **וישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה, ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי בכלל המצוה** (חרדים, מצוות עשה התלויות בפה, פרק ד אות יח; הפלאה, כתובות כד: ד"ה איסור עשה; פנים יפות, פרשת נשא, ד"ה כה תברכו). וכן מבואר בשו"ת חתם סופר, שדן בגדר מצות המתברכים ונקט שיש מצוה על ישראל להתברך מפי הכהנים (שו"ת חתם סופר, אורח חיים סימן כב, ד"ה והנה נחזי אנו, ועיין שם סימן קסז).

אמנם אין הדבר מוסכם, כי מדברי הריטב"א משמע שאין חיוב על ישראל להתברך, אלא המצוה מוטלת על הכהן בלבד, וכן הביא המנחת חינוך (מצוה שעח אות ד). אולם לשיטת החרדים, ההפלאה והחתם סופר, נמצא שהציבור אינו עומד כצופה בלבד בברכת הכהנים, אלא הוא שותף בעצם קיום המצוה, על ידי שהוא מאזין ומכוון לבו לקבל את הברכה.

ולפי דברי רבינו ז"ל יתבאר היטב הטעם שהצריכה התורה שיהיו פני הציבור כנגד פני הכהנים. שהרי קבלת הברכה מצד ישראל נעשית בעיקרה בשב ואל תעשה, על ידי עמידתם בשתיקה ושמיעתם את דברי הכהנים, ובמצוה שאין בה מעשה ניכר צריך האדם לגלות ולייחד את הנהגתו לשם קיום המצוה. לפיכך מסבים ישראל את פניהם אל הכהנים, ובהם מראים בפועל שאין שתיקתם שתיקה בעלמא, אלא עמידה מכוונת לשם קבלת ברכת ה'.

ומעתה מתחזק ביותר חידושו של רבינו בענין שנת השמיטה. כשם שבברכת כהנים אין די בעמידה ובשמיעה גרידא, אלא המתברכים מגלים את כוונתם על ידי הפניית פניהם אל הכהנים, כך בשביתה הארץ אין די בכך שהקרקע נשארת בלתי נעבדת; צריך בעל השדה לגלות בפיו ובמחשבתו ששביתתו היא לשם מצות שמיטה, ולקדש את השנה להשי"ת. וזהו **ושבתה הארץ שבת לה**, שביתה שיש עמה קבלה וייחוד לשם ה'.

...

אספרה נא דבר נפלא אשר בידי הוה עובדא. כידוע היה הגה"ק מפאפא בעל יחי יוסף צוק"ל רגיל לבוא מזמן לזמן לעריכת השולחן הטהור אצל רבינו הקדוש ז"ל, והיה יושב שם בצוותא חדא במחיצתו.

פעם אחת, בצאתו מבית רבינו לאחר עריכת השולחן, פגש באחד ממקורבי המשפחה אשר לא השתתף באותו מעמד, ושאלו: **"היכן היית, הלא לא ראיתך בעת עריכת השולחן"** [ואני הכותב הייתי נוכח שם באותה שעה ושמעתי את הדברים מפיו].

השיב הלה בהתנצלות, כי אדמו"ר אחד הגיע באותה שעה כאורח לווייליאמסבורג, ועל כן הלכתי להשתתף בשולחנו.

הגה"ק מפאפא אמר לו: **"דע לך, חבל מאוד, עצם הזכייה להיות שרוי עם האי צדיק תחת קורת גג אחת זכייה גדולה היא. חבל שהלכת משם"**.

(הרה"ח ר' מענדל מאשקאוויטש שליט"א)

בפתקא ופדיון, ובין הבאים היה א' מחשובי **הרבנים בנש"ק**, פנה רבינו ז"ל אל ר' מאיר וביקש ממנו **אם יש לו להלוות לו חמש מאות דאלער**, ונתן תיכף לרבינו הסכום הזה, ורבינו נתנו לאותו רב, ותיכף כשעזב הרב את בית רבינו, **לקח רבינו חמש מאות דאלער מעצמו והחזירו לר' מאיר**, תמה ר' מאיר ושאל ילמדינו רבינו אם היו לו לרבינו המעות מדוע הוצרך ללוות ממנו, ענה לו רבינו **שרצה בדוקא ליתן לו שטרות נאים כדי שיהיה הנתינה בדרך כבוד, והשטרות שהיו לו היו מטושטשים קצת ולא רצה ליתן לאותו הרב שטרות מטושטשים, שכאשר נותנים צדקה צריכים ליתן מטבעות נאים ויפים. והוא חסד לפנים מחסד**.

ומדי דברי בנושא זה עם הרה"ג חכם וסופר **הרב שמואל אהרן חנני טענענבוים שליט"א** שזכה וזיכה את הרבים בהספרים הנפלאים והמתוקים מתורתו וקורות ימי חייו של רביה"ק ז"ל ועוד, ציין לי עוד כמה עובדות שנרשמו במשך השנים ותשוח"ח לו, בספר באלנא דחיי (ח"ו עמוד פ"א) בזכרונות של כ"ק **הגה"צ אב"ד שאפראן זצ"ל** סיפר שפעם אחת הגיע לחדר הספרים של רבינו וראה ששולחנו ריק מספרים, דבר שלא היה מצוי שיהיה שולחנו מחוסר ספרים, והסביר לו רבינו כי זה עתה היה כאן רב אחד שהייתי עמו בחילוקי דיעות לגבי שאלה אחד להלכה שעמד אז על הפרק, **וחששתי שאותו רב יחשוב שעיינתי בהספרים שמונח על שולחני כהכנה כדי לפלפל עמו, דבר שיהיה לו חלישות הדעת, ולכן סלקתי מכאן כל הספרים לפני שהגיע אותו רב**.

וכל אלו הענינים הם מה שלא היה נתפס כלל משום א' אלמלא לא היה עושה כן שכאילו פגע במכון בהשני, שמי שמקבל חמש מאות דאלער אינו מרגיש כנפגע אם אינם מרהיבים ביפיים, ושמו בהם אפילו אם הם ישנים ובלויים, וכן הבחור שניזוק מהיין לא העלה כלל על רעיונו שרבינו בעצמו הוא ולא אחר ידאוג בעבורו שיהיה לו יין כהוגן, ואותו הרב שהגיע לרבינו להתווכח בהלכה בודאי לא היה מאשים את רבינו על מה שהכין עצמו להוכיח את צדקת שיטתו, אבל **רבינו הק' בגודל אהבת ישראל שבו הידר במצות ואהבת לרעך כמוך לכבד כל אחד ואחד בכל מיני כבוד ונימוס באופן שלא יגיע לו שום צל של חלישות הדעת**.

ועוד סיפור כעין זה מובא בספר הג"ל מה שסיפר הרה"ח ר' **עזריאל מאיר ליפשיץ שליט"א** מה שהיה בהיות רבינו ז"ל **בארץ ישראל בשנת תשט"ו**, והוא זכה להתלוות אתו להמקומות הקדושים בגליל, ורבינו נשאר ללינת לילה בצפת, ואז הגיע **כ"ק אדמו"ר מקאפיטשניץ זצ"ל** לבקר את רבינו שקבל

על התשובה והרצון בלימוד התורה מקבלים שכר גם בהאי עלמא

פרק ו' דפרקי אבות נקרא 'קנין תורה', והוא ברייתא האין לזכות לקנין התורה, אשר זהו השאיפה של כל יהודי, לזכות להמשך הדורות של תלמידי חכמים עוסקים בתורה ויראה, ואנו נטייל קצת במשנה להבין הדרכים לזכות לזה.

במשנה א' איתא 'רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לזכה לדברים הרבה', ויש להבין אם לומד לשמה בלי שום פניות למה לזכה לדברים הרבה, הרי יש לחוש שמא מפני זה יפנה לבבו לכיוון בלימודו שלא לשמה בשביל הדברים הרבה.

עוד יש לדקדק במסכתא זו (פ"ג מ"ה) 'רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, ולכאורה האם הכוונה בזה שילמוד האדם שלא לשמה כדי שיפטר ע"י התורה מעול מלכות ועול דרך ארץ. ולהלן איתא (פ"ד מ"ט) 'רבי יונתן אומר כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, וכל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני', האם בא ללמדנו שילמוד ויקיים התורה מעוני כדי לזכות בעשירות, הרי אין לך שלא לשמה יותר מזה.

ואפשר לתרץ ע"פ המבואר בספה"ק תפארת שלמה עה"פ (ויקרא כו, ג-ד) 'אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם, דידוע הקושיא הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קדושין לט:). ומבאר שם דהנה בעבודת הבורא לפעמים עושה האדם המצוה בתשובה גדולה, והאנשים ההם נקראים **שומרי מצות**, כמו"ש (בראשית לו, יא) 'ואביו שמר את הדבר', שמצפה מתי יגיע לידו המצוה, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה והוי כאילו עשה מעשה המצוה. והנה שכר המחשבות והתשובה למצוה אנו אוכלים בעוה"ז, אבל שכר עשיית המצוות נשארים לעוה"ב. וזהו 'אם בחוקותי תלכו', דהיינו שכר ההליכה והתשובה והחמדה להמצוה, 'ושמרתם' מה שאתם מצפים ומחכים להמצות קודם קיומם, ע"ז מבטיח הפסוק השכר 'ונתתי גשמיכם בעתם' וגו', עכ"ל.

ולפי"ז אפשר לומר, דכל סגולות התורה שהזכרנו שהמקיימה מעוני סופו לקיימה מעושר, ושהמקבל עליו עול תורה וכו', וכן כל העוסק בתורה בליה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום (ע"ז ג:). כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין (שם ט:), ועוד הרבה מעלות טובות שמנו חז"ל, הכל הוא שכר התשובה והחמדה שמשקיע בלימוד התורה. וממילא מובן היטב דברי התנא 'כל העוסק בתורה לשמה לזכה לדברים הרבה', דאם הוא עוסק בתורה לשמה בודאי יש לו חשק ומצפה מתי יבוא לידי ואקיימה, וע"ז הרי יש לאדם שכר בעולם הזה כמו"ש התפארת שלמה, ובשביל זה לזכה לדברים הרבה.

יסוד הדבר הוא, שהלומד תורה לשמה מקבל שכר על החשק והצמאון וההליכה ללימוד התורה, וממילא מובנים כל ההפלות הגדולות בדברי חז"ל אודות 'העוסקים בתורה', דכוונתם הוא שיהיה האדם שקוע ראשו ורובו בתורה, ואל ידאג האין ירק זה חי, ומהיכן יפרנס את בני ביתו, כיון שכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. וכמו שכתב הרמב"ם (בהקדמה לפירוש המשניות) דידוע דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ואם כן איך כתוב בתורה 'ונתתי גשמיכם בעתם' וגו', ותירץ כי כל ההבטחות שמצינו בפרשת בחקותי אינם באים על שכר המצוה שעשה, אלא הם הבטחות גשמיים כדי שיוכל ע"י כן לקיים את המצות, אבל השכר של המצות יהיה לעוה"ב.

(הרה"ח ר' יעקב נפתלי גראס הי"ו)

מבוא: בשער התורה

- המושך מעמוד ג' -

אותו בכבוד גדול ובהערצה מופלגת, אחר הביקור כשלווה אותו רבינו בחוץ אמר האדמו"ר מקאפיטשניץ לרבינו משמו או בשם אביו פירוש על מאמר חז"ל במס' סנהדרין אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, שפירושה שאין משיח בא עד שנוטלין מעצמו כל הבקשות פרטיות ואינם מבקשים כי אם על כבוד שמים, רבינו האזין אליו והפליא מאוד את החידוש.

המשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ז"ל שאל אח"כ את רבינו מפני מה הפליא כל כך את החידוש הזה, הלא הוא חידוש ידוע מזקינו הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, ענה לו רבינו: "ווייס איך דען נישט! אבער לאמיר דיי אויסלערנען אז יענער קומט זאגן דארף מען נישט זאגן אז עס שטייט שוין".

ובהזדמנות אחרת כשדיבר רבינו ממידת החסד אמר בלש"ק: "מ'קען נישט זיין א גרויסער מענטש איידער מ'האט די מדה פון טוב, צו זיין א גוטער מענטש פאר אנדערע, ווי רש"י זאגט את גדלך, צו זיין א גדול, זו מדת טובך", אוועק צו געבן א העמד פאר א צווייטן איז מען נאך קוים א חסידיש'ער איד"...

ובשבוע העבר פ' עקב התפרסם מה שסיפר הרה"ג ר' אברהם שמחה הכהן פרידמאן שליט"א מזכרונות ימי ילדותו, מה שהיה בפ' עקב שנת תשי"ח בשעה שערך רבינו הביקור ב'קעמפ', ונכנס אל החדר של המלמד הרה"ח ר' שלמה מנשה פאלקאוויטש ז"ל לבחון את הילדים על לימודם, ושאל מילד א' מהו הפירוש של 'עשירות צאנך', וענה הילד הג' פירושם מרש"י, ושאל לו רבינו 'נאך א פשט', העיר המלמד שלא למד עם התלמידים אלא ג' פשטים, עיין רבינו בהחומש וראה שאכן ברש"י לא נאמרו אלא ג' פירושם, 'התנצל' רבינו בפני הילד ופייסו באמרו, שהפירוש הרביעי שחשבתי עליו אכן אינו ברש"י אלא ברמב"ן.

וכל אלו הן דקדוקים לפני ולפנים משורת הדין במדת החסד, ועל דרך שפירשו בספרים הקדושים מה שכתוב אצל אברהם אבינו מקור מדת החסד 'בך חותמין', שבמדת החסד יסיימו את הגלות, כעין זה ראינו אצל מרן בריה"ק זי"ע שחתם את שרשרת ימי חייו בדקדוקי חסד, שבאותו ליל מוצש"ק פ' ראה שנת תשל"ט בתוך הבהלה הגדולה בעת שהכינו המקורבים כל ההכנות להנשיעה לבית החולים, אז בשארית ובאחרית כוחותיו הדלים, צוה רבינו להחזיר את הרופא 'דר. דענאזע' שטיפל בו שכבר הלך לו לדרכו, ואמרו לרבינו שכבר נסע ואינו בנמצא עוד, ותמהו כל אחד מה רוצה רבינו ממנו, כשחזר הרופא התחיל רבינו להודות לו על טרחתו בעבורו ואמר לו "ישר כח", בו בזמן כשמצב בריאותו היה בסכנת נפשות בכל רגע ורגע עם כל זה לא נשכח ממנו את מידת הכרת הטוב שהצטיין בה בכל משך ימי חייו ולא החסיר מעולם להכיר טובה למי שעשה לו טובה פעם אחת.

ובגשתינו אל הקודש להשתטח על הציון הק' ביומא דהילולא, עלינו לאחוז בדרכיו הקדושים ולהרבות במדת החסד בכל אשר נפנה, להחיות רוח נדכאים בגוף ובנפש ובממון, והרי אמרו ז"ל מה כאן עומד ומשמש אף שם עומד ומשמש, ובודאי נזכה שבמדת חסדו וטובו יעזור בעדינו לזכות לכל טוב, ויתקבלו תפילותינו ברחמים וברצון לפני בורא כל העולמים להתברך בישועה כללית ובישועה פרטית אכ"ר.

(הרה"ח ר' אברהם ישעי' קליין הי"ו)

להכניס דברי תורה בתוך הגליון ולהערוך והארות: טעל: 845.210.6668 | פקס: 845.314.8486 אימעיל: chelkeiny@gmail.com

צו באקומען דעם גליון יעדע וואך אין אימעיל, שיקט א אימעיל צו: chelkeiny@gmail.com

הגליון נערך ע"י מכון קונטרס מו"ה אברהם ישעי' קליין מו"ה יואל הכהן מאשקאוויטש מו"ה משה אברהם לייפער מו"ה שלמה הערשקאוויטש

חלקינו בתורתך

זכרונות